

V poľnohospodárskych a priemyselných areáloch treba zhodnotiť situáciu z hľadiska znečisťovania, hlučnosti, prašnosti a pod. Dreviny by mali mať hustú korunu s veľkou listovou plochou, aby zachytili čo najviac hluku a znečisťujúcich látok. Ak tu však nie sú znečisťujúce látky, ktoré by obmedzovali použitie niektorých druhov drevín, môžeme vybrať i zo skupiny málo alebo stredne odolných druhov.

V sídlach vidieckeho typu by sme sa mali zamerať na sortiment domácich druhov drevín podľa rekonštruovanej prirodzenej vegetácie. Ak táto ponuka nestačí (pre extrémne stanovištné nároky alebo znečistenie), môžeme použiť introdukované dreviny, ktoré majú požadované vlastnosti a sú zároveň dobre prispôsobivé daným klimatickým podmienkam.

Aj pri sadových úpravách v sídlach by sme sa mali orientovať na tvarovo a farebne odlišné domáce druhy. V obytných častiach dvorov a predzáhradkách využívame kvitnúce kry a stromy, kvety, ozdobné trávy a ihličiny. Tu je výber drevín neobmedzený. Ak sa však tieto plochy nachádzajú blízko zdroja znečistenia (napríklad pri frekventovanej ceste, priemyselnom alebo poľnohospodárskom podniku a pod.) je vhodné izolovať obytnú časť pásom hustej zelene, ktorý by tvorili stromy s hustou korunou a veľkou listovou plochou i krovitý hustý porast. V malom priestore treba aspoň pri plote vysadiť bariéru od smeru znečistenia a vnútri využiť trávnik s krami, kvetmi, okrasnými trávami a pod. V záhradkách, ale aj v obytných a hospodárskych častiach, v školských záhradkách a poľnohospodárskych objektoch, kde znečistenie nie je, alebo je len minimálne, môžeme vysádzať ovocné dreviny.

V mnohých sídlach vidieckeho typu je zelene (okrem súkromných záhrad), veľmi málo. Chýba uličná zeleň, alebo ju nahrádzajú kvetinové záhony. Rôzne obchody, služby a verejné budovy umiestnené v zástavbách pri hlavnej ceste, tiež nemajú veľa priestoru pre sadové úpravy. Často sú odkázané iba na zeleň v uliciach.

Veľkou príležitosťou na výsadbu sú ihriská a cintoríny. Táto možnosť sa ale málokeď využíva. Nehovoriac o poľnohospodárskych a priemyselných podnikoch.

O vlastnostiach drevín a vhodnosti ich použitia už máme veľa poznatkov. Voľných a nevyužitých miest v sídlach

akéhokoľvek typu je tiež dostatok. Záleží iba na aktivite ľudí i rôznych organizácií (ochrancov prírody, poľovníkov a pod.) alebo obecných úradoch, ako využijú tieto poznatky, štúdie a projekty, nielen na skrášlenie svojej dediny, ale aj pre zdravé bývanie a spokojnosť jej obyvateľov.

Zdenka Rózová

Literatúra

- Jurko, A., 1990: Ekologické a socioekonomické hodnotenie vegetácie. Príroda, 195 pp.
- Supuka, J., 1986: Zhodnotenie ekologických podmienok pre priaznivý rast a vývoj zelene v sídlach. Arboretum Mlyňany - Ústav dendrobiológie SAV, Vieska nad Žitavou, 163 pp.
- Vreštiak, P., 1991: Vývoj listovej biomasy v štruktúre sídelnej zelene. Acta Dendrobiol., Veda, Bratislava, 205 pp.

Astrachánska deklarácia

Medzinárodná konferencia o problematike racionálneho využívania prírodných zdrojov a ochrany prírody na dolnej Volge v oblasti severného Kaspického mora sa uskutočnila v dňoch 27. septembra - 3. októbra 1991 v Astracháni. Podujatie bolo vyvrcholením prípravnej etapy projektu WWF "Delta Volgy", organizačne ho zabezpečoval International Waterfowl and Wetlands Research Bureau (Slimbridge). Odborné rokovania, ktoré nadviazali na trojdňovú terénnu obhliadku "Astrachánskeho zapovedníka" v oblasti Damčik, prebiehali v piatich sekciách. Každý z nich predsedali dvaja experti - jeden ruský a jeden zahraničný (z Francúzska, Dánska, Holandska, Veľkej Británie a ČSFR).

Účastníci posúdili celú škálu problémov - od výroby elektriny, rybolovu a závlah až po konkrétne otázky rozlohy a ochranného režimu rezervácií. Významným a v domácich podmienkach netradičným aspektom, ktorý zahraniční účastníci niekoľkokrát zdôraznili, je spoluúčasť miestneho obyvateľstva na rozhodovaní a prijímaní opatrení. Ako pozorovatelia sa preto na rokovaníach zúčastňovali zástupcovia občianskej iniciatívy Výbor pre záchranu Volgy, populárne prezývanej Volžský parlament.

Na záver prijali účastníci tzv. Astrachánsku deklaráciu, ktorá vyzdvihuje unikátne hodnoty tohto ekosystému a odporúča:

- Priznať delte Volgy status Svetového dedičstva, a to tak v kategórii prírodných, ako aj kultúrnych pamiatok.
  - Preveriť a zdokonaľiť legislatívu zameranú na ochranu prírody.
  - Sformovať komplexný medzinárodný program zahŕňajúci sociálne, ekonomické a ekologické aspekty a ich väzbu na konkrétne priority, ktorými sú obnovenie a zachovanie cenných druhov rýb (menovite jeseterovitých a *Stenodus leucichthys*) a rozšírenie chránených území.
  - Zabezpečiť zhodnotenie a environmentálnu expertízu celej hospodárskej činnosti v oblasti.
  - Zabezpečiť na celoštátnej i oblastnej úrovni dodržanie záväzkov vyplývajúcich pre túto oblasť z Ramsarskej konvencie.
  - Zapojiť medzinárodné a národné mimovládne organizácie do environmentálneho plánovania a výchovy, v súvislosti s tým založiť v Astracháni Medzinárodné ekologické centrum.
- V súčasnosti sa spracúvajú všetky podnety a návrhy z konferencie do integrálneho Akčného plánu a stratégie ochrany mokradí na dolnej Volge.

M. J. Lisický